

Tillid ved første klik

Vi taler meget om studerendes informationskompetencer – men hvad tænker de egentligt selv? Vores undersøgelse fra pædagoguddannelsen i Horsens viser, at de studerende oftere bruger intuition frem for kildekritik, når de skal vurdere viden

□ **Cecilie S. R. Edvardsen og Ulla B. Nilson,**
informationsspecialister ved VIA Bibliotek

Langt de fleste af os kender nok godt det med, at man møder en studerende, der med stor sikkerhed vurderer en kilde ud fra layout, sprog eller hvor 'seriøs' den ser ud, men sjældent kan forklare, *hvorfor* de faktisk stoler på den. Det digitale instinkt er stærkt, og mavefornemmelsen styrer ofte mere end metodiske overvejelser.

Det kommer næppe som en overraskelse for nogen i biblioteksbranchen, men alligevel var det en sandhed, vi havde lyst til at undersøge nærmere. Derfor har vi udarbejdet et undersøgelsesdesign med opgaver og samtalestartere til studerende for at blive klogere på netop dette. Vi har lavet undersøgelsen med en gruppe 1. semester-studerende på pædagoguddannelsen i Horsens i efteråret 2024.

De digitalt indfødte

I biblioteksverden taler vi meget om vores studerendes informationskompetencer. På VIA Bibliotek ønskede vi at komme tættere på, hvilke tanker de studerende selv har, når de skal finde og vurdere kilder selvstændigt. Vi havde et stort ønske om at blive klogere på de digitalt indfødtes kompetencer til at være

kritiske i praksis, samt hvilke informationskompetencer de studerende medbringer fra deres ungdomsuddannelser.

Undersøgelsen bestod af tre fokusgruppe-interviews med studerende. De skulle drøfte, løse og forklare fire opgaver for hinanden. I den første opgave skulle de sætte ord på deres forståelse af viden. I opgave to fik de en fiktiv opgave, hvor de skulle beskrive deres søgeproces. I opgave tre skulle de rangere kilder/indgange efter troværdighed. I opgave fire skulle de forholde sig kildekritisk til to kilder (en tidsskriftsartikel og webside) og prioritere, hvilke forhold de mener siger noget om kvaliteten. Derudover afholdt vi et interview med en underviser, hvor vi var interesseret i underviserens blik på de studerendes informationskompetencer.

Intuitiv tilgang til kildekritik

Flere af de undersøgte studerende begynder på deres videregående uddannelse med begrænsede informationskompetencer og en overvejende intuitiv tilgang til kildekritik. Undersøgelsen peger på, at de i højere grad stoler på deres umiddelbare fornemmelse end på systematiske vurderinger af afsender, formål og troværdighed. Særligt i digitale sammenhænge bliver vurderingen ofte koblet til websiders æstetik eller sproglige fremtoning, om siden ser 'seriøs' ud, frem for de klassiske kriterier for kildekritik.

Til gengæld står mange stærkere, når de arbejder med fysiske materialer, hvor den institutionelle ramme og tydelige formidlingsform giver en anden form for tryghed og tillid.

De studerende søger primært information i grundbøger og via Google, mens databaser anvendes mindre. Anbefalinger fra undervise-

“ Samlet set tegner undersøgelsen et billede af en generation, der er vant til at navigere hurtigt og intuitivt i information, men som glemmer at stoppe op og spørge, hvad der faktisk ligger bag den viden, de finder

re og medstuderende spiller en væsentlig rolle i, hvad der opfattes som 'gode' kilder. Undersøgelsen viser, at sociale faktorer ofte vejer tungere end metodiske overvejelser.

Selv om mange studerende udvikler sig i løbet af uddannelsen, når ikke alle et tilfredsstillende niveau, når vi ser på deres informationskompetencer. Flere kæmper med at fordybe sig i komplekse tekster og med at arbejde selvstændigt med informationssøgning og kildevurdering. Det stiller krav til, hvordan vi som bibliotekarer og undervisere kan støtte dem i at udvikle et mere bevidst og reflekteret syn på kilder.

AI-værktøjer som ChatGPT er begyndt at spille en rolle i informationssøgningen, undersøgelsen viste dog, at det i høj grad er som sparringspartner til idéudvikling, strukturering af opgaver eller som et hurtigt overblik over et emne. Studerende udviser lav tillid til værktøjernes faglige pålidelighed og har svært ved at vurdere, hvornår et output er sandt. En underviser peger på, at AI potentielt kan blive en gamechanger i måden, studerende søger og vurderer information på, men understreger samtidig, at dette kun forstærker behovet for undervisning i kritisk tænkning og kildevurdering.

I vores undersøgelsesdesign er der flere opmærksomhedspunkter, som kan influere på vores resultater. Antallet af informanter er lille, vi har kun spurgt syv studerende (10 procent af den nye årgang) og kun en underviser. Studerende er valgt ved håndsoprækning, det betyder, at vi muligvis har fået de dygtige og engagerede studerende.

Samlet set tegner undersøgelsen et billede af en generation, der er vant til at navigere hurtigt og intuitivt i information, men som glemmer at stoppe op og spørge, hvad der faktisk ligger bag den viden, de finder.

Vi er ikke alene om nysgerrigheden

Sideløbende med denne undersøgelse har Tænketanken Fremtidens Biblioteker (2023) udarbejdet projektet 'Fremtidens informationskompetencer i lyset af AI'. På trods af forskellige undersøgelsesmetoder, er vores nysgerrighed og ikke mindst vores resultater i høj grad sammenlignelige. Vores undersøgelse stiller skarpt på overgangen fra ungdomsuddannelse til professionsbachelor, hvor projektet fra Tænketanken Fremtidens Biblioteker i højere grad ser på informationskompetencer på tværs af uddannelsestrin.

Undersøgelsen har givet os et mere nuanceret blik på, hvordan studerende faktisk orienterer sig i det digitale informationslandskab, og hvor meget af deres kildevurdering der sker på autopilot. Vores nuværende opgave er at dele både undersøgelsesdesignet og resultaterne med kolleger og andre relevante aktører, så undersøgelsen forhåbentligt kan gentages og tilpasses i andre uddannelseskontekster.

Forhåbentlig kan det bidrage til et fælles vidensgrundlag og måske inspirere til nye måder at understøtte studerendes informationskompetencer, hvor vi møder deres digitale instinkter med nysgerrighed frem for løftede pegefingre.

i Er du blevet inspireret?

Hvis du er blevet nysgerrig på resultaterne eller måske har mod på at lave en lignende undersøgelse selv, så hører vi meget gerne fra dig.

Cecilie S. R. Edvardsen: cedv@via.dk

Ulla B. Nilson: ulb@via.dk

Den fulde rapport kan læses på **UC Viden:**

https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/235134370/Studerendes_informationskompetencer_p_p_dagoguddannelsen.pdf